

Архитектите и брачна двојка Анета Христова-Поповска и Живко Поповски на Биеналето на архитектурата во Венеција го освоија првото од деветте престижни признанија на урбанистичко-архитектонскиот конкурс на тема „Мост - музеј во Италија“. Проектот на двајцата македонски архитекти беше оценуван во конкуренција меѓу 516 проекти од 63 земји во светот и тој влегува во колекцијата уникатни архитектонски решенија за градот Венеција

НИВНИОТ МОСТ - МУЗЕЈ

ВО КОЛЕКЦИЈАТА УНИКАТ

■ На Биеналето на архитектурата во Венеција добивте значајно признание. За каков конкурс станува збор, кои се неговите специфичности?

● А.Х.П.: Се работи за конкурсот „Мост - музеј во Италија“, кој по повод Биеналето на архитектурата Венеција - 2006 го распишаа властите на градот Венеција и интернационалната агенција „Архитектум“. Фактички беше распишан конкурс за Мостот на Академијата, изграден во 19 век како утилитарен објект, без претензии, од естетска гледна точка, да претставува некаков куриозитет што ќе ја обележи Венеција. Тој мост ја поврзува зградата на Академијата со другиот дел на Венеција од спротивната страна на каналот. Она што веројатно ја иницирало идејата за конкурсот била желбата да се промени мостот, но гледано пошироко, таа е дел од иницијативата за обновување на еден дел од централното градско јадро на Венеција, кој губи од своето значење и од својата атракција и не успева да ја следи динамиката на развој на останатите делови на градот. Од друга страна, пак, тој мост има стратешка позиција за градот бидејќи претставува порта на Големиот канал, каде што тој се спојува со морето. Значи, иницијативата беше да се направи нов симбол на градот кој ќе предизвика активирање на пешачката оска која води до плоштадот „Сан Марко“. Музејот, пак, би требало да биде Музеј на архитектурата, каде што би биле сместени сите архитектонски збирки на Венеција, но и еден вид на истражувачки центар во кој ќе можат да се проучуваат проектите за Венеција.

■ Кој беше предизвикот да се учествува на овој конкурс - личен порив, престижноста на настанот...?

● А.Х.П.: Не, предизвикот беше, како и секо-

гаш во архитектурата - личен. Односно, ние самите себе се предизвикавме, да провериме дали ќе бидеме во состојба да одговориме на задачата, бидејќи често се факаме во некаков личен сомнеж за тоа до каде и како се движиме во сопствените размислувања и ставови за архитектурата. А со оглед на тоа дека нашата локална архитектонска сцена и не е некој мегдан што гради вистински однос кон институцијата конкурс и кон размената на идеи како негово првенствена цел, предизвикот за учество на конкурсот на Венециското биенале беше уште поголем.

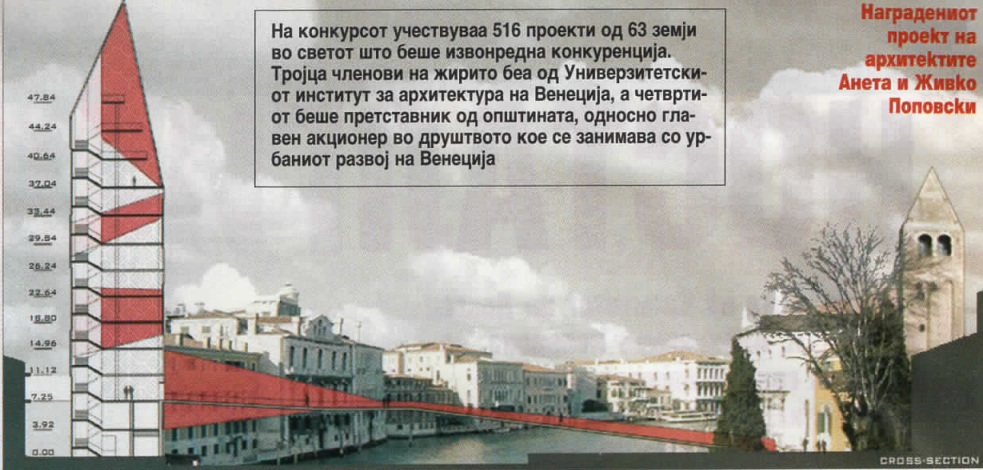
Ж.П.: Знаете, Венеција има една конотација што ретко кој град ја поседува. Венеција, всушност, не е само град. Венеција е култура, Венеција е историја, Венеција е стратегија, Венеција е економија, Венеција е уметност... Не знам кој друг град би можел да се спореди со него. Ако кажете Вашингтон, тоа асоцира на сила, ако кажете Москва тој има економија, Амстердам, Брисел... имаат друга конотација, Париз има кафулиња... Венеција, пак, е еден град којшто е уникатен, којшто има многу повеќе конотации од сите други градови во светот. Кога работите архитектура за Венеција, тоа е сосема поинаков предизвик од кој било друг град во светот. И сега, ако некој ви даде шанса да мислите за Венеција, тоа е нешто многу важно. Не е тоа ова што се случува во Скопје - направи ми зграда, па овде сакам да биде влезот, тука скалите... Се работи за сосема поинаков третман. Не е затоа што со Анета добивме високо признание, но за нас ова Биенале навистина е важно, бидејќи се најдовме во селекција и добивме признание меѓу луѓе коишто мислат. Тоа е најтешката работа, натпревар со луѓе кои мислат.

■ Дали често заедно работите на проекти? Која е предноста на тимската работа на двајца архитекти кои се и во брак?

● Ж.П. - Да ви кажам, ние немаме работа. Зошто? Затоа што денес да добиеш работа, не е да направиш архитектура. Денес да добиеш работа како архитект е да направиш зграда и да може некој да ја продаде најмалку два пати. Ако, пак, некој држи до себе и ако му се јасни работите, ако има вложено многу во сопствената едукација, тогаш и не може да си дозволи да му биде друштво некој што една зграда ќе ја продаде двапати. Тогаш како да обезбедиш egzистенција. Па ние и немаме egzистенција, едвај „кубуриме“. Но, на крајот на краиштата човек треба да има достоинство. Мислам дека една земја вреди толку колку што има луѓе кои држат до себе, кои имаат достоинство. Земја којашто има недостиг на достоинствени луѓе, не може да биде држава. Во Македонија ретко може да најдете луѓе со достоинство. Тие луѓе што имаат достоинство одвај ќе ги сретнете на улица. Инаку, архитектурата ниту е камен, ниту е бетон, ниту е стакло. Архитектурата е мисла. Како што еден роман не се букви, зборови, реченици, туку е мисла и како што една слика не е бојата, ниту формите во неа, туку е мислата. Така и архитектурата е мисла. Кај нас нема култура за архитектура, за жал. Се зборува нашата архитектура, традиција... Иако Македонија има подолга традиција многу е тешко во една урнатина, пепел, губриште да ја најдеш мислата на македонската архитектура. На Македонија ѝ претстои голем период на внатрешна реорганизација, расчистување со одредени луѓе кои се всушност измамници, криминалци, кои ја користат состојбата на еден народ кој сè уште не може да ја согледа сопствената

вистинска вредност. Всушност тие луѓе го уништуваат она што поединци го носат како вредност во себе. Секој што е свесен за својата вредност, тие го гаѓаат со изотопи за да го уништат. Деновите по повод наградата ни се случуваше интересна ситуација. Имено, некои пријатели кои ни се јавија ни велеа: „Ви честитаме за успехот, нека цркнат душманите“. Тоа, според мене, е страшна работа. Го прашав син ми, кој дваесетина години живее во Европа и ја познава тамошната култура, дали таму некој ќе ти честита на тој начин. Ми рече: „Невозможно“. Ова кај нас заслужува да се разгледа во една голема антрополошка студија.

А.Х.П.: Но, знаете, донекаде е здраво да имате непријатели, секако доколку тоа не премине во некаква патолошка состојба, бидејќи како се вели - непријателите ве прават силни. Оваа награда за мене лично е и мотив да одам понатаму. Инаку со Жико заедно сме работеле на неколку конкурси во Македонија и не дека не беа забележани. Тие добија признанија во рамките на тоа колкав беше капацитетот за нивното согледување - да се прочита нивниот концепт, идејата и она што сме сакале да го презентираме. На пример, го работевме конкурсот за меморијалниот центар АСНОМ во Пелинце. Имавме заеднички големи дискусии и околу конкурсот за реконструкција на Старата железничка станица, што потоа јас продолжив да го работам со друга екипа. Всушност ние двајцата секогаш работиме заедно, независно дали сум самостојно во некој проект или не. Најголем дел од нашето време поминува во дискусии за нашата струка. Ние можеме да зборваме за

На конкурсот учествуваа 516 проекти од 63 земји во светот што беше извонредна конкуренција. Тројца членови на жирито беа од Универзитетскиот институт за архитектура на Венеција, а четвртиот беше претставник од општината, односно главен акционер во друштвото кое се занимава со урбаниот развој на Венеција

Наградениот проект на архитектите Анета и Живко Поповски

Во архитектурата без тим не можете да направите ништо и секој што е во него има придонес за успешноста на еден проект. Па така, во проектот за Венеција нашиот тим го сочинуваа и двајцата апсолвенти Атанас Наумовски и Звонко Ставревс-

ки. Драгоцената беше и помошта на нашата фотографка Анета Рибарска, која е од оние луѓе што секогаш ви се наоѓаат во последниот момент, за да ја спасат ситуацијата и да ги исполните зададените рокови.

кедонија. Секако има тука и малку егоизам. Ако зборувате за љубов, тоа е нешто друго. Љубовта е многу поинтересна во секвенци. Таа, ако ги има секвенците како во филмот, кои потоа се монтираат, добива целина.

■ Анета, како е да се биде животен партнер на Живко Поповски?

● Знаете, сите ние умееме да бидеме комплицирани во одредени периоди од животот, па дури и во одредени часови на денот, секој си има свои расположенија, сопствени проблеми, дилеми... Не мислам дека е тешко да се живее со него, напротив Жико е инспиративен. Тој е личност што ја чувствувам како онаа половина

НИ ПРОЕКТИ ЗА ВЕНЕЦИЈА

сесема друга работа, а таа на некој чудесен начин да се рефлектира во проектот којшто го работиме. Тоа е можеби „факане на заеднички бранови должини“, но од друга страна има нешто што секој го носи како сопствен карактер, како сопствена одлика, темперамент или сфаќање, па знаеме и да се спротивставиме и едноставно да не дојдеме до заедничка идеја, па и да завршиме со два различни проекта.

Ж.П.: Анета е потврдоглава. А и годините ме научија на нешто друго. Но секако не се во прашање само годините, туку веројатно се работи за карактер.

■ Но претпоставувам дека сето тоа кај Вашата сопруга сте го препознале уште во времето кога беше Ваша студентка?

● **Ж.П.:** Да, таа е моја студентка и да ви кажам искрено, во секој поглед таа е мој личен избор. Таа предава и предмети што јас ги предавав. Тоа беше тежок избор кој помина низ разни турбуленции... со разни квалификации... но јас се обидов да го расчистам и да го аргументирам сето тоа. Знаете, професорот ја носи целата одговорност за наследникот и за школата.

■ Освен што имате интересна заедничка професионална приказна имате и интересна заедничка животна приказна, којашто почнува со голема разлика во годините, имено таа е речиси 30 години помлада од Вас...

● **Ж.П.:** Да, голема е разликата во годините. Се најдовме во еден период кога секој од нас имаше свои проблеми и дилеми. Јас требаше да го напуштам факултетот во кој вложив многу. За факултетот бев подготвен да направам сè, да земам од себе, од својот личен живот. Јас знаев што се случува во светот, ја знаев Европа што се вели од внатре и сакав целото мое искуство да го пренесам на факултетот и во Ма-

што сум ја барала, со која сум требала се спонам во животот. Иако тој ја потенцира разликата во годините, а не знам зошто, веројатно му тежи, јас таа разлика не ја чувствувам во секојдневниот живот како некаква бариера којашто е непрестоплива или создава проблеми. Напротив, во секојдневната комуникација ние се надградуваме. Ако сте повозрасен не значи дека нема што да научите ново или дека не можете да пронајдете работи кои би биле откритие за вас. На живејачката со него гледам како на еден креативен дел од мојот живот. Значи не како дневна рутина, не како нешто што ме оптоварува, туку како нешто што ми создава сила за понатаму да истраам во некои мои настојувања. Инаку, секој од нас е човек за себе. Впрочем бракот е спој на индивидуи и вие никогаш не можете да ги усогласите работите толку за да го изгубите сопствениот идентитет и да се прилагодите на една личност. Останува дел кој ќе биде неприлагоден. Затоа јас не ја гледам нашата релација, нашата врска како нешто особено, како некаков куриозитет. Секоја врска е уникатна и комплицирана или едноставна на свој начин.

■ Ви пречи ли кога во средината се потенцира разликата во годините?

● **А.Х.П.:** Уште во почетокот јас не ја чувствував таа разлика и веројатно затоа бев фрапирана од реакциите на другите луѓе. Тогаш станав свесна како еднадвор се гледа на нашата врска. Дури и имаше интересни случки како луѓето реагираа, па нешто од тоа сè уште го раскажуваме како анегдоти. Но сега веќе мислам дека сите навикнаа на нас, па веќе не сме интересни.

Ж.П.: Кога, пак, таа понекогаш во расправајќи ме ме праша: „Знаеш ли дека јас сум 30 години

помлада од тебе“, јас и велам: „Не знам, јас не го гледам тоа“. Има една работа што е многу позната - дека умот не старее. Јас се обидувам да ги гледам работите како да имам исто години колку неа, а и некогаш се чувствувам така. Тоа е филозофско прашање, антрополошко, прашање на една друга конвенција... тоа е особено прашање на култура која се негува во однос на почит. Во Македонија како да недостасува чувството за почит.

■ Како архитект кој има многу направено за Скопје, како гледате на ова што се случува денес со Вашиот роден град. Има ли надеж за овој град?

● **Ж.П.:** Многу ми е тешко кога ќе кажам дека за Скопје веќе нема надеж. Тоа ме доведува во состојба на бол, на очај. Мислам дека Скопје е доведено во ситуација кога тешко може да се извлече, иако сепак можеби има една шанса, а таа е - во извесен временски период да се дислоцира. Тоа не значи да побегне од своето место, но да побегне во својата непосредна околина и тоа, пред сè, да побегне организирано, проектантски одговорно на падините на Скопска Црна Гора. Тоа му е последна шанса. Падините на Скопска Црна Гора од Миладиновци до делот после Сарај, до Кондово, тој простор, тука треба да стане Скопје, а овој дел да го заборава. Што не значи дека овој дел нема да функционира и нема да живее. Тој ќе функционира и ќе живее, меѓутоа ќе почне да се чисти. И максимално да се сочува од градба централниот простор на Скопје, а тоа е од Скупи до Калето и околу, на едната и другата страна. На едната страна каде што е Старо Скопје има шанси, бидејќи тоа сè уште не е нападнато. Но тоа е една многу „футуристичка“ идеја.

Гордана Колевска